

Adam Korolczuk

TRANSFORMACJA SIŁ ZBROJNYCH RP 1999–2014. ASPEKT FINANSOWY

Wprowadzenie

Znamienną datą, która rozpoczęła drogę Wojska Polskiego do budowania nowoczesnej armii, był 12 marca 1999 r. Właśnie wtedy, w Independence, w stanie Missouri, Polska została przyjęta do NATO. W aspekcie współpracy międzynarodowej uwzględnione jest właśnie wstąpienie Polski do Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej. NATO oficjalnie definiuje transformację odnoszącą się do wojska. Mówi ona, że transformacja to „ciągły i wyprzedzający proces tworzenia i wdrażania nowatorskich koncepcji, doktryn i zdolności w celu zwiększenia skuteczności i interoperacyjności sił zbrojnych NATO i w razie potrzeby partnerów”¹. Należy zauważyć, że transformacja jest przede wszystkim procesem ciągłym nieposiadającym wyznaczonego punktu końcowego, którego celem jest doskonalenie i utrzymanie militarnej przewagi. Przewiduje i kształtuje przyszłość procesów, organizacji i technologii². Transformacja jest naturalnie rozumianym procesem ciągłych i jakościowych zmian, który przedstawia organizację lub cały system na inny wymiar rozwojowy³.

NATO odegrało istotną rolę siły motorycznej przemian w polskich siłach zbrojnych. W latach 1999–2008 wydatkowano na modernizację techniczną około 30,9 mld zł. Nakłady wzrosły z 2,1 mld zł w roku 1999 do około 5,7 mld zł w roku 2007⁴. W celu sprawniejszej realizacji polityki przemian 1 stycznia 2007 r. powołany został przez

¹ Dyrektywa Komitetu Wojskowego NATO MC 324/1 i 324/2 stosowana przez ACT (Allied Command Transformation) Operational Assessment of a NATO Response Force, <http://streitcouncil.org/uploads/PDF/Operational%20Assessment%20of%20NATO%20Response%20Force.pdf> [dostęp 4.12.2014].

² M. Ojrzanowski, *Transformacja Polskich Sił Zbrojnych – miara sił na zamiary*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2012/2013, s. 86.

³ M. Gocuł, *Siły Zbrojne w procesie przeobrażeń systemowych*, w: *Obywatel w mundurze. Aksjologiczny wymiar funkcjonowania nowoczesnych sił zbrojnych*, red. H. Spustek, Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki, Wrocław 2012, s. 14.

⁴ F. Gągor, *10 lat w NATO*, „Kwartalnik Bellona” 2009, nr 1, s. 7.

ówczesnego Ministra Obrony Narodowej Radosława Sikorskiego Departament Transformacji MON⁵. Rzeczoną komórką miała być swego rodzaju „sumieniem wojska”, właściwą w zakresie przekształceń sił zbrojnych, zwłaszcza wyznaczenia strategicznych kierunków transformacji sił zbrojnych, planowania, koordynowania i wsparcia procesu transformacji resortu, a także przeprowadzania strategicznych przeglądów obronnych i monitorowania implementacji decyzji ministra wynikających z tych przeglądów⁶. Jednakże, w celu uzyskania oszczędności, w połowie września 2011 r. podjęto decyzję o rozwiązaniu Departamentu Transformacji MON. Innym argumentem przemawiającym za takim rozwiązaniem był fakt uzawodowienia armii, a tym samym, w opinii wielu osób – zakończenia transformacji polskiej armii, gdyż właśnie tym zajmował się przedmiotowy departament⁷. Ostatecznie Departament Transformacji został rozwiązany 1 marca 2012 r.

Dnia 27 marca 2014 r. podczas konferencji dotyczącej 15-lecia członkostwa Polski w NATO wiceminister obrony narodowej Maciej Jankowski przyznał, że „po niespełna 15 latach Siły Zbrojne RP są nowocześniejsze i bardziej sprawne, to nie tylko zmiana jakościowa, zmieniło się również znaczenie Polski na arenie międzynarodowej. Prowadzona od 1999 roku polityka bezpieczeństwa pokazała, że Polska jest krajem docenianym przez sojuszników”⁸. Zobowiązania sojusznicze to także intensywna współpraca polityczno-wojskowa, wspólne międzynarodowe ćwiczenia oraz służba z sojusznikami w warunkach bojowych. Wojny w Iraku i Afganistanie pokazały, że system dowodzenia jest integralną częścią planowania wspólnych sojuszniczych operacji.

⁵ Minister Obrony Narodowej Radosław Sikorski widział konieczność powołania Departamentu Transformacji jako bezpośrednio mu podporządkowanej struktury, która konsekwentnie realizować będzie raz podjęte plany i założenia dotyczące zakupu sprzętu, szkolenia i organizacji armii. Kolejnym powodem powołania departamentu była potrzeba implementacji rekomendacji pierwszego Strategicznego Przeglądu Obronnego.

⁶ Zarządzenie nr 40/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 listopada 2006 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej, <http://www.biuletyn.mon.gov.pl/pliki/File/Dz%20U%20MON%20Nr%2021.06.pdf> [dostęp 3.01.2015].

⁷ Tomasz Siemoniak odchudza resort obrony, <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/439795>, Tomasz Siemoniak-odchudza-resort-obrony [dostęp 10.12.2014].

⁸ Przemówienie ministra Tomasza Siemoniaka odczytane 27.03.2014 r. na konferencji pt. „Polityczno-wojskowe implikacje członkostwa Polski w NATO z perspektywy 15-lecia obecności w strukturach Sojuszu”, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/12066?t=-Polskie-wojsko-po-15-latach-w-NATO> [dostęp 20.01.2015].

1. Profesjonalizacja

Profesjonalizacja Sił Zbrojnych RP definiowana była jako proces jakościowej transformacji zasadniczych dziedzin funkcjonalnych Sił Zbrojnych RP, w tym modernizacji technicznej sprzętu, gotowość do wykonywania konstytucyjnych funkcji oraz wypełnianie misji wynikających ze zobowiązań sojuszniczych i umów międzynarodowych. Profesjonalizacja to także zastąpienie służby obowiązkowej – ochotniczą służbą zawodową (stałą i kontraktową) i w ramach Narodowych Sił Rezerwowych, uwzględniając sytuację demograficzną oraz oczekiwania społeczne.

W maju 2000 r. Rada Ministrów przyjęła założenia do opracowania programu rozwoju Sił Zbrojnych RP na lata 2001–2006, którego istotną kwestią była przebudowa wewnętrznej struktury kadry zawodowej i zwiększenie stopnia uzawodowienia. Podjęto decyzję o zmianie proporcji między poszczególnymi korpusami kadry, tak aby oficerowie stanowili 30% kadry zawodowej, a 70% pozostali żołnierze zawodowi. Jednym z ważniejszych przyjętych warunków było również zrównanie stanu ewidencyjnego ze stanem etatowym⁹. W wyniku dalszej profesjonalizacji kadr stan osobowy w dniu 1 stycznia 2008 r. przedstawiał się następująco: oficerowie 19%, podoficerowie 33%, szeregowi 47%. W kwietniu 2011 r. było to odpowiednio 21%, 40% i 37%. Docelowo, zgodnie z Programem Rozwoju Sił Zbrojnych na lata 2009–2018, oficerowie mają stanowić 18%, podoficerowie 37%, a szeregowi 42% stanu osobowego sił zbrojnych¹⁰. Konieczność przeprowadzenia profesjonalizacji sił zbrojnych jest oczywiście następstwem wstąpienia Polski do struktur NATO i Unii Europejskiej. Zasadniczym celem tego zapoczątkowanego w sierpniu 2008 r. procesu było osiągnięcie wyższej efektywności i skuteczności działania jednostek Wojska Polskiego. Pewną trudnością w toku realizacji zadań związanych z profesjonalizacją były realne i obiektywnie występujące ograniczenia budżetowe¹¹.

Profesjonalizacja rozumiana w ujęciu strukturalnym i funkcjonalnym wiązała się bezpośrednio z potrzebą odejścia od ówczesnego modelu systemu obronnego państwa, który w znacznej mierze oparty był na spełnianiu przez obywateli powszechnego obowiązku obrony. W ramach profesjonalizacji obowiązek ten został zastąpiony systemem ochotniczym. Zgodnie z założeniami Programu Profesjonalizacji Sił Zbrojnych

⁹ *Program Przebudowy i Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2001–2006 – Synteza*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2001, s. 14.

¹⁰ *Stan profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP na przykładzie wybranych jednostek wojskowych*, Raport z kontroli nr P/10/086 Najwyższej Izby Kontroli, s. 20–21, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,3650, vp,4648.pdf> [dostęp 3.01.2015].

¹¹ M. Pawlisiak, *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych a zmiany w systemie przygotowania specjalistów zabezpieczenia logistycznego*, „Systemy Logistyczne Wojsk” 2013, nr 39, s. 292.

na lata 2008–2010 od 1 stycznia 2009 r. zawieszono obowiązek odbywania zasadniczej służby wojskowej oraz przeszkolenia wojskowego studentów i absolwentów szkół wyższych. Profesjonalizacja często utożsamiana była z uzawodowieniem, co było przesadnym uproszczeniem. W ramach tego procesu całe siły zbrojne zostały poddane wielu przeobrażeniom we wszystkich obszarach swojej statutowej działalności. Przekształcenia w strukturze kadrowej są jedynie częścią zmian, w tym samym czasie nastąpiła modernizacja techniczna, ewaluacji uległ system szkolenia, a częściowo także problematyka mobilizacyjna¹².

Bez wątplenia w wyniku profesjonalizacji zwiększył się potencjał Sił Zbrojnych RP oraz zdolności operacyjne. Proces ten pozwolił również na zrationalizowanie kosztów funkcjonowania sił zbrojnych¹³. W 1999 r. Wojsko Polskie liczyło 226 tys. żołnierzy, dzisiaj wraz z Narodowymi Siłami Rezerwowymi armia liczy 120 tys. żołnierzy.

2. Struktura budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej

Budżet państwa jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów organów władzy publicznej, w tym organów administracji rządowej, organów kontroli i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów. Uchwalany jest w formie ustawy budżetowej na okres roku kalendarzowego zwanego rokiem budżetowym. Ustawa budżetowa stanowi podstawę gospodarki finansowej państwa w roku budżetowym¹⁴.

Funkcjonowanie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, również finansowanie ich działalności, opiera się na podstawach prawnych obowiązujących wszystkie instytucje i organy państwa działające w sektorze publicznym. W warunkach gospodarki rynkowej wojsko opracowuje plany rzeczowe we własnym zakresie, kierując się ustalonymi założeniami polityki obronnej państwa. Generuje to pewne skutki dla stanu gotowości obronnej państwa, ponieważ gospodarka wojskowa może oddziaływać na proces szkolenia wojska oraz utrzymania gotowości bojowej i mobilizacyjnej stosownie do otrzymanych środków finansowych¹⁵.

¹² Ibidem, s. 293.

¹³ M. Gocuł, *Współczesne uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju Sił Zbrojnych RP*, „Kwartalnik Belona” 2014, nr 1, s. 19.

¹⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, DzU 2009, nr 157, poz. 1240.

¹⁵ A. Bursztyński, *Charakterystyka budżetu MON w latach 2001–2008*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej” 2009, rok XLX, nr 3(178), s. 57.

Proces planowania wydatków resortu obrony przebiega wieloetapowo. Organem odpowiedzialnym za przygotowanie budżetu jest Komisja Budżetowa MON. W jej skład wchodzi przedstawiciele poszczególnych komórek organizacyjnych ministerstwa oraz minister obrony narodowej jako przewodniczący. Podstawowym celem jest zdefiniowanie zadań resortu oraz określenie potrzeb finansowych na dany rok. Następnie, po wydaniu przez MON wytycznych, szefowie poszczególnych komórek organizacyjnych opracowują projekty budżetów podległych im jednostek, po czym następuje weryfikacja i przygotowanie zbiorczego projektu budżetu MON. Kolejnym etapem są prace prowadzone w parlamencie i Radzie Ministrów, ostatnim zaś – przygotowanie projektów planów finansowych. Wydatki obronne odzwierciedlają pozytywny trend rozwojowy Sił Zbrojnych RP dotyczący corocznego ich wzrostu.

Tabela 1. Udział wydatków obronnych i budżetu MON w PKB i wydatkach budżetu państwa w latach 2001–2014

Rok	PKB w mld zł	Wydatki państwa w mld zł	Wydatki obronne			Budżet MON		
			wielkość w mln zł	udział w PKB w %	udział w wydatkach państwa w %	wielkość w mln zł	udział w PKB w %	udział w wydatkach państwa w %
2001	781,7	181,6	15477,6	1,98	8,52	15091,0	1,93	8,31
2002	764,8	185,1	14830,4	1,94	8,01	14540,0	1,90	7,86
2003	784,1	194,4	brak danych	brak danych	brak danych	15400,0	1,98	7,99
2004	861,5	199,9	16751,1	1,94	8,38	16003,3	1,86	9,55
2005	952,6	209,7	17240,0	1,81	8,22	17192,3	1,81	8,20
2006	976,0	225,8	18064,3	1,85	8,00	18025,7	1,84	7,98
2007	1099,7	258,9	20202,0	1,84	7,80	20156,0	1,83	7,79
2008	1156,9	308,9	22559,5	1,95	7,32	22450,7	1,94	7,27
2009	1278,9	321,2	24938,5	1,95	7,75	24497,6	1,90	7,59
2010	1322,3	301,2	25719,0	1,95	8,53	25448,3	1,92	8,43
2011	1412,1	313,3	27536,2	1,95	8,77	27259,6	1,92	8,68
2012	1593,3	318,0	brak danych	brak danych	brak danych	21332,0	1,33	6,69
2013	1612,7	335,0	31447,0	1,95	9,37	31170,7	1,92	9,28
2014	1642,9	324,6	32036,5	1,95	9,85	28260,9	1,71	8,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: A. Bursztyński, *Charakterystyka budżetu MON w latach 2001–2008*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej” 2009, rok XLX, nr 3(178), s. 62 oraz *Podstawowe informacje o budżecie MON na lata 2001–2014*, MON, Departament Budżetowy, Warszawa 2014.

Wewnętrzna struktura budżetu obronnego ulega ciągłej poprawie m.in. poprzez wzrost udziału wydatków majątkowych w budżecie MON¹⁶. Główne cele działalności resortu obrony narodowej koncentrują się wokół zwiększenia zdolności operacyjnych, podwyższenia stopnia nowoczesności uzbrojenia i sprzętu wojskowego sił zbrojnych, pogłębienia współpracy międzynarodowej na rzecz obronności RP, zwiększenia stopnia produktywności potencjału naukowo-badawczego na rzecz obronności oraz zwiększenia stopnia informatyzacji resortu obrony narodowej. Przy analizie budżetu wojska dokonuje się zwykle podziału wydatków na dwie zasadnicze grupy:

1) wydatki bieżące:

- a) na utrzymanie sił zbrojnych (wynagrodzenia, wyżywienie, umundurowanie, zakwaterowanie, ochrona zdrowia, działalność kulturalno-oświatowa, wydatki na cele socjalne i inne),
- b) na szkolenie (materiały, ćwiczebne i bojowe środki szkoleniowe, eksploatacja uzbrojenia oraz sprzętu wojskowego),
- c) bieżące (przejazdy, przewozy, wydatki telekomunikacyjne);

2) wydatki inwestycyjne:

- a) na zakupy uzbrojenia i sprzętu wojskowego,
- b) na zakupy sprzętu, urządzeń technicznych i innego wyposażenia ogólnego zastosowania,
- c) na prace naukowo-badawcze i doświadczalne,
- d) na budownictwo na potrzeby sił zbrojnych¹⁷.

Od chwili wstąpienia Polski w struktury NATO budżet obronny RP dodatkowo ponosi koszty związane z finansowaniem operacji wynikających ze zobowiązań sojuszniczych i manewrów odbywanych poza granicami kraju. Zasadą jest, że w przypadku operacji uprzednio planowanej budżet w trakcie danego roku budżetowego tworzy ten dysponent, którego pododdziały uczestniczą w określonej operacji poza granicami. Doktryna Logistyczna Sił Zbrojnych RP mówi, że przypadku gdy operacja nie została wcześniej zaplanowana, budżet operacji tworzony jest z rezerwy ogólnej budżetu państwa oraz ewentualnych realokacji dokonanych w budżecie MON. W ramach budżetu operacji przewidywane są również środki na wydatki wspólne ponoszone na realizację zadań wspólnych przez wielonarodowe struktury organizacyjne¹⁸.

¹⁶ *Podstawowe informacje o budżecie MON na rok 2014*, MON, Departament Budżetowy, http://mon.gov.pl/z/pliki/dokumenty/rozne/2014/04/podstawowe_informacje_o_budżecie_resortu_ON_na_2014_r.pdf [dostęp 17.12.2014].

¹⁷ A. Bursztyński, op.cit., s. 59.

¹⁸ *Doktryna Logistyczna Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej DD/4*, Sztab Generalny Wojska Polskiego, Generalny Zarząd Logistyki, Warszawa 2004, s. 63.

Budżet MON zawarty jest w części nr 29 budżetu państwa i aktualnie obejmuje 9 działów, z których najistotniejszym jest dział „Obrona narodowa” dzielący się na 17 rozdziałów. W okresie 1999–2014 liczba działów i rozdziałów była nieznacznie modyfikowana, część została wykreślona na rzecz wprowadzenia nowych. W 2008 r. wykreślone zostały rozdziały 75205 „Zespoły kontaktowe i struktury dowodzenia NATO” oraz 75211 „Pozostałe jednostki wojskowe”, natomiast wprowadzono dwa nowe rozdziały: 75220 „Zabezpieczenie Wojsk” oraz 75295 „Pozostała działalność”¹⁹.

W związku z realizacją klasyfikacja działowa budżetu MON odpowiada podstawowym dziedzinom działalności i ma charakter branżowy. W 2014 r. struktura budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej przedstawiała się jak w tabeli 2.

Budżet poszczególnych działów również ulegał transformacji, co było uzależnione od planów i aktualnych potrzeb obronnych. Dla przykładu, jeszcze dziesięć lat temu, w 2004 r. na gospodarkę mieszkaniową przeznaczono 344 900 tys. zł, działalność usługową 1900 tys., obowiązkowe ubezpieczenie społeczne 3 968 000 tys. zł, natomiast na ochronę zdrowia 62 700 tys. zł²⁰. Wskaźnik wydatków na obronność w Polsce w 1999 r. wynosił około 2,1% PKB i był bliski przeciętnej w NATO. Wówczas budżet Ministerstwa Obrony Narodowej był w dużo większym stopniu (w porównaniu z innymi sojusznikami) obciążony wydatkami osobowymi (pensje i emerytury stanowiły łącznie 30% budżetu MON na 1999 r.). Natomiast wydatki na zakup nowych systemów uzbrojenia stanowiły zaledwie 30% budżetu MON w 1999 r., tym samym ich poziom powodował ograniczenia w finansowaniu szkolenia, remontów i odtwarzaniu zapasów²¹. Warto przy tym wspomnieć, że wydatki na obronę narodową (dział 752) w 1999 r. wynosiły 12 079 400 tys. zł (74,5% udziału w budżecie MON, cz. 29)²², natomiast w 2014 r. – 19 689 904 tys. zł (69,6% udziału w budżecie MON, cz. 29)²³.

Aktualnie wydatki budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej skierowane są w dużej części na osiągnięcie celów sił zbrojnych, realizację wymagań długoterminowych oraz zobowiązań na rzecz zdolności obronnych. Znaczna część budżetu rezerwowana jest na zapewnienie przygotowania i utrzymania w gotowości sił wydzielonych do udziału w operacjach NATO i wynikających z innych zobowiązań koalicyjnych oraz pełne zabezpieczenie prowadzonych przez Siły Zbrojne RP operacji poza granicami kraju.

¹⁹ A. Bursztyński, op.cit., s. 61.

²⁰ *Podstawowe informacje o budżecie MON na rok 2004*, MON, Departament Budżetowy, <http://archiwumbip.mon.gov.pl/print/39.html> [dostęp 3.02.2015].

²¹ *Polska droga do NATO*, „Przegląd Rządowy” kwiecień 1999, nr 4(94), http://www.poprzedniastrona.premier.gov.pl/archiwum/7810_7965.htm [dostęp 19.12.2014].

²² *Budżet MON na rok 1999*, <http://zobacz.info/budzet-mon-na-rok-1999/> [dostęp 19.12.2014].

²³ *Podstawowe informacje o budżecie MON na rok 2014*, op.cit.

Tabela 2. Struktura budżetu MON w 2014 r. (w tys. zł)

Dział	Budżet
700 – Gospodarka mieszkaniowa	747 158
710 – Działalność usługowa	500
750 – Administracja publiczna	270 214
752 – Obrona narodowa (69,67% w budżecie MON)	19 689 904
753 – Obowiązkowe ubezpieczenie społeczne	6 895 634
755 – Wymiar sprawiedliwości	57 941
803 – Szkolnictwo wyższe	219 468
851 – Ochrona zdrowia	322 188
921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	57 933
Struktura działu 752 – Obrona narodowa	
75201 – Wojska Lądowe	2 702 940
75202 – Siły Powietrzne	1 291 050
75203 – Marynarka Wojenna	567 539
75204 – Centralne wsparcie	7 450 862
75207 – Żandarmeria Wojskowa	192 076
75208 – Ordynariat Polowy WP	19 519
75209 – Prawosławny Ordynariat WP	2 533
75210 – Ewangelickie Duszpasterstwo Wojskowe	1 387
75213 – Dowodzenie i kierowanie Siłami Zbrojnymi RP	689 314
75215 – Utrzymanie mocy rezerwowych w Siłach Zbrojnych RP	29 570
75216 – Wojskowe Misje Pokojowe	292 722
75217 – Służba Wywiadu Wojskowego	135 892
75218 – Służba Kontrwywiadu Wojskowego	167 842
75219 – Wojska Specjalne	221 550
75220 – Zabezpieczenie wojsk	4 954 189
75280 – Działalność badawczo-rozwojowa	75 371
75295 – Pozostała działalność	895 548
Ogółem	19 689 904

Źródło: Podstawowe informacje o budżecie MON na rok 2014, MON, Departament Budżetowy http://mon.gov.pl/z/pliki/dokumenty/rozne/2014/04/podstawowe_informacje_o_budzecie_resortu_ON_na_2014_r.pdf [dostęp 17.12.2014].

Warto przypomnieć, że zasady zmierzania do utrzymania stałego wskaźnika nakładów obronnych o wielkości 2,00% PKB zostały ustalone z pozostałymi sojusznikami w ramach NATO. Stanisław Koziej w swoim artykule *Kryzys a transformacja Sił Zbrojnych* podkreśla, że zasada wiarygodnego wskaźnika obronnych nakładów finansowych ma wyjątkowe znaczenie w kontekście przyszłego rozwoju polskiego

wojska. Przede wszystkim umożliwia racjonalne i realne wieloletnie programowanie transformacji sił zbrojnych stosownie do przyszłościowych wymagań²⁴.

3. Planowanie wydatków i finansowanie obrony narodowej

Zasadniczą zmianę w zakresie stabilizacji finansowania sił zbrojnych przyniosła Ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001–2006²⁵. W ustawie tej ustalono, że wydatki obronne państwa mają wynosić nie mniej niż 1,95% PKB. Wydatki na modernizację armii miały być realizowane na poziomie nie mniejszym niż 20% budżetu obronnego²⁶.

Początkowo ustawa określała nie tylko udział wydatków wojskowych w PKB, ale także ich bezwzględną wysokość. Ostatecznie w ramach zmian do rzeczonyj ustawy postanowiono, że na finansowanie potrzeb obronnych Rzeczypospolitej Polskiej przeznaczony się corocznie wydatki z budżetu państwa w wysokości nie niższej niż 1,95% PKB z roku poprzedniego²⁷. Zapisy Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych wprowadziły szereg nowych rozwiązań, mających na celu zwiększenie przejrzystości finansów publicznych. Zostały uruchomione nowe instrumenty, takie jak mechanizm budżetu zadaniowego czy Wieloletni Plan Finansowy Państwa. Wprowadzone regulacje zwiększyły nacisk na stworzenie warunków do właściwej, oszczędnej i ekonomicznie uzasadnionej realizacji zadań. Budżet zadaniowy jest nowoczesną metodą zarządzania finansami publicznymi, opartą na planowanej w perspektywie rocznej i wieloletniej alokacji środków publicznych. Istotą budżetu zadaniowego jest uzyskanie przejrzystej informacji na temat efektywności i skuteczności wydatków publicznych w celu uzyskania lepszych wyników w roku następnym²⁸.

W roku 2014 budżet całego resortu obrony narodowej wyniósł 32 mld zł. Połowa tej kwoty to wydatki stałe, których nie można zmniejszać – jak pensje i emerytury. Na modernizację MON wydał 8,17 mld zł, w tym 3,5 mld zł na czternaście programów strategicznych. Na obronę przeciwlotniczą MON przeznaczył 150 mln zł. W budżecie

²⁴ S. Koziej, *Kryzys a transformacja Sił Zbrojnych*, Siedlce 2009, s. 10, http://www.koziej.pl/files/Siedlce_-_Kryzys_a_transformacja_SZ.doc [dostęp 12.01.2015].

²⁵ DzU 2009, nr 76, poz. 804.

²⁶ F. Gągor, *Siły Zbrojne RP po 10 latach członkostwa Polski w NATO*, „Armia” 2009, nr 3–4(13), s. 13.

²⁷ Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001–2006, DzU 2004, nr 107, poz. 1136.

²⁸ M. Gocuł, *Współczesne uwarunkowania...*, op.cit., s. 19–20.

znalazła się pozycja w wysokości 240 mln zł na zakup samolotu szkolno-treningowego. W 2014 r. MON wydał też około 850 mln zł na Marynarkę Wojenną²⁹.

Tabela 3. Wydatki na modernizację polskiej armii w 2014 r. (w mln zł)

Wyszczególnienie	Wydatki
Zwalczanie zagrożeń na morzu	845,8
Transportery Rosomak	607,8
Samoloty transportowe	452,5
Systemy wsparcia dowodzenia	403,8
Modernizacja wojsk raketowych	319,2
Samolot szkolno-treningowy AJT	240,0
Symulatory i trenażery	205,0
System obrony powietrznej	152,0
Śmigłowce bojowe VIP	141,0
Rozpoznanie obrazowe i satelitarne	60,2
Indywidualny System Walki Tytan	40,0
Przeciwpancerne pociski Spike	16,2
Suma	3483,5

Źródło: Uchwała nr 164 Rady Ministrów z dnia 17 września 2013 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Priorytetowe Zadania Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ramach programów operacyjnych”, Monitor Polski 4.10.1913, poz. 796, s. 11.

W chwili obecnej mówi się o konieczności zwiększenia wydatków na obronność Polski z obecnego poziomu 1,95% do 2,00% wskaźnika PKB. Przyjęty na początku września 2014 r. przez Radę Ministrów projekt budżetu na 2015 r. przewiduje łączne wydatki na obronność kraju w wysokości blisko 38,4 mld zł, co stanowi 2,27% planowanego PKB w 2014 r. W tym przypadku nie można jednak mówić o wzroście środków przeznaczanych na obronność, gdyż zwiększone środki to spłata zadłużenia za pozyskane w latach 2006–2009 samoloty wielozadaniowe F-16. Na ten cel planuje się wydzielić kwotę w wysokości 5,363 mld zł. Mimo rekordowego poziomu całkowitej wartości budżetu obronnego zaplanowane na 2015 r. wydatki majątkowe będą niewiele wyższe od roku poprzedniego³⁰.

Warto wspomnieć, że dzięki członkostwu w Sojuszu Północnoatlantyckim Polska skorzystała również z funduszy infrastrukturalnych Programu Inwestycji

²⁹ A. Przybył, *Przystąpienie do NATO wymusiło na nas unowocześnienie armii*, <http://www.dziennikpolski24.pl/artukul/3362453,przystapienie-do-nato-wymusilo-na-nas-unowoczesnienie-armii,id,t.html?cookie=1> [dostęp 30.12.2014].

³⁰ T. Dmitruk, *Budżet MON w 2015 roku*, <http://dziennikzbrojny.pl/artykuly/art,9,40,7914,inne,wydaznienia,budzet-mon-w-2015-roku> [dostęp 30.12.2014].

NATO w Dziedzinie Bezpieczeństwa (NATO Security Investment Programme, NSIP). W latach 1999–2014 wkład Polski do budżetu tego programu wyniósł około 956 mln zł³¹, z kolei środki z budżetu NSIP zainwestowane w naszym kraju w ciągu 15 lat członkostwa w Sojuszu wyniosły około 2,5 mld zł. Przy czym zakończono i przekazano do użytku 99 ze 129 zadań (77%)³². 15 kolejnych projektów jest w trakcie realizacji, a 15 w fazie programowania. Dzięki tym środkom sfinansowano m.in. modernizację lotnisk, składów paliwowych, baz morskich, budowę stanowiska dowodzenia systemem obrony powietrznej czy budowę systemu rozpoznania radiolokacyjnego dalekiego zasięgu³³.

4. Przemysł obronny w warunkach gospodarki rynkowej

Do czynników decydujących o bezpieczeństwie kraju należy przede wszystkim zaliczyć potencjał gospodarczy i stan obronności³⁴. Istotnym elementem gospodarczej sfery bezpieczeństwa Polski jest rozwój przemysłu obronnego. Przemysł zbrojeniowy wymaga uwzględnienia i symbiozy z pozostałymi gałęziami gospodarki oraz z możliwościami naukowo-technicznymi. Zagwarantowanie udziału krajowego przemysłu obronnego w długoterminowych kontraktach zbrojeniowych jest jednym z kluczy solidnej współpracy na linii MON – przedsiębiorcy. Ważnym elementem jest napływ do Polski nowych rozwiązań i technologii. Do szczególnie ważnych zagadnień należy obrót towarami i usługami o znaczeniu strategicznym oraz zapewnienie bezpieczeństwa technologicznego³⁵.

Proces modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP w ciągu kilku ostatnich lat nabrał znacznego przyspieszenia. Obecnie wprowadzane są do Sił Zbrojnych RP

³¹ Zapis posiedzenia Komisji Obrony Narodowej z dnia 14 stycznia 2015 r., <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/biuletyn.xsp?documentId=5D9DF9C499F40111C1257DD2004FDF20&SessionID=DE2OLLFHA8> [dostęp 3.02.2015].

³² *MON: dotychczasowe inwestycje NATO w Polsce warte 2,5 mld zł*, http://m.wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,117915,17255986,MON__dotychczasowe_inwestycje_NATO_w_Polsce_warte.html [dostęp 3.02.2015].

³³ Przemówienie ministra Tomasza Siemoniaka odczytane 27.03.2014 r. na konferencji pt. „Polityczno-wojskowe implikacje członkostwa Polski w NATO z perspektywy 15-lecia obecności w strukturach Sojuszu”, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/12066?t=-Polskie-wojsko-po-15-latach-w-NATO> [dostęp 20.01.2015].

³⁴ R. Szeremietiew, *Si vis pacem, para bellum*, s. 285, http://www.szeremietiew.pl/ksiazki/RSZ_Si_vis_pacem.pdf [dostęp 5.01.2015].

³⁵ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, s. 18, <http://www.msz.gov.pl/resource/7d18e04d-8f23-4128-84b9-4f426346a112> [dostęp 12.01.2015].

nowe systemy uzbrojenia i sprzętu wojskowego, jednakże przynależność Polski do Unii Europejskiej wymusiła przystosowanie prawodawstwa do wymogów unijnych³⁶.

15 lat transformacji na rynku przetrwała jedynie co trzecia fabryka broni i sprzętu wojskowego. W szczytowym momencie rozbudowy polskiej zbrojeniówki, czyli w roku 1987, było w niej zatrudnionych 250 tys. osób. W następnych latach liczba zatrudnionych w przemyśle obronnym systematycznie malała. W 1999 r. wynosiła ona 51,5 tys.³⁷ Integrująca w 2014 r. państwowe spółki Polska Grupa Zbrojeniowa ma zatrudniać około 16 tys. pracowników. Według danych Departamentu Polityki Zbrojeniowej MON w sektorze zbrojeniowym aktualnie zatrudnionych jest około 46 tys. osób³⁸. W Stanach Zjednoczonych jedna trzecia środków na obronność przeznaczana jest na badania i rozwój. W Polsce wydaje się zaledwie 0,64% PKB. Tymczasem Komisja Europejska zaleca 4,00%. Najbliżej tego poziomu są tylko kraje skandynawskie³⁹.

Przykładem kompleksowego kierunku obranego przez MON było powstanie 1 stycznia 2011 r. Inspektoratu Uzbrojenia na bazie m.in. rozformowanego Departamentu Zaopatrywania Sił Zbrojnych, Biura Analiz Rynku Uzbrojenia oraz części Departamentu Polityki Zbrojeniowej MON. Nowy podmiot odpowiada za nabywanie sprzętu i uzbrojenia dla wojska oraz umożliwia kompleksowe podejście do zakupów wyposażenia dla wojska⁴⁰.

W maju 2013 r. Grupa Bumar przekształciła się w Polski Holding Obronny (PHO), przyjmując strukturę koncernu, w którego skład weszło 40 spółek. Nadzór nad PHO sprawują odpowiednio Ministerstwo Skarbu Państwa i Agencja Rozwoju Przemysłu SA. We wrześniu 2013 r. premier Donald Tusk ogłosił decyzję o powołaniu Polskiej Grupy Zbrojeniowej. W jej skład wchodzi: Huta Stalowa Wola, część spółek PHO oraz 11 wojskowych przedsiębiorstw remontowo-produkcyjnych⁴¹.

Do słabości strukturalnych spółek sektora obronnego można zaliczyć:

- niedostateczną konkurencyjność oferty rynkowej w zakresie uzbrojenia i sprzętu wojskowego, wyrażającą się zwłaszcza w braku zadowalającej ilości zaawansowanych technologicznie wyrobów oferowanych na atrakcyjnych warunkach;

³⁶ R. Harmoza, *O definicji uzbrojenia*, „Problemy Techniki Uzbrojenia” 2006, nr 35, s. 63.

³⁷ J. Jaworski, *Restrukturyzacja polskiego przemysłu zbrojeniowego*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu” 2006, nr 9, s. 132.

³⁸ Departament Polityki Zbrojeniowej MON, <http://www.dpz.wp.mil.pl/pl/30.html> [dostęp 18.12.2014].

³⁹ R. Choroszy, *25 lat transformacji*, <http://promilitaria21.org/fresh/showpage.php?pageID=252&idgtxe10=16181> [dostęp 22.12.2014].

⁴⁰ W. Lewandowski, *Polski przemysłowy potencjał obronny w dobie konsolidacji*, „Bezpieczeństwo Narodowe” I – 2011, 17, s. 182.

⁴¹ *Koniec PHO*, http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=11441 [dostęp 28.12.2014].

- silne uzależnienie od zamówień rządowych przy niezbyt dokładnym rozpoznaniu potrzeb w zakresie uzbrojenia i sprzętu wojskowego zgłaszanych przez głównych gestorów;
- słabą pozycję na rynkach międzynarodowych, eksport nie stanowi realnej alternatywy dla zmniejszonych zamówień krajowych;
- zbyt małą aktywność niektórych podmiotów w działalności biznesowej, widoczną w obszarze badań naukowych i prac rozwojowych oraz w zakresie współpracy zagranicznej⁴².

Nie ulega wątpliwości, że sprawne funkcjonowanie przemysłowego potencjału obronnego leży w interesie bezpieczeństwa państwa. Dlatego podejmowane działania, których celem jest usprawnienie wzajemnych relacji między resortem a przemysłem, są dobrą prognozą dalszego wspierania, rozwoju i promowania na rynkach światowych polskiego przemysłu obronnego⁴³.

Podsumowanie

Zmiany po 1999 r. dotknęły wszystkie obszary działalności i dziedziny życia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Najwyraźniej są jednak widoczne w rozwoju kadr, strukturze organizacyjnej i charakterze Wojska Polskiego, uzbrojeniu i sprzęcie wojskowym, systemie szkolenia, doktrynach, regulaminach i obowiązujących procedurach⁴⁴. Przystępując do NATO, w polskiej armii było blisko 226 tys. stanowisk wojskowych. Następną redukcją przypadła na lata 2000–2001, kiedy zlikwidowano prawie 50 tys. etatów. Wojsko Polskie, aby mogło być zmodernizowane, musiało zostać przebudowane i uszczuplone. Konieczne było pozbycie się przestarzałego uzbrojenia i sprzętu oraz zbędnej infrastruktury. Był to jedyny sposób na znalezienie funduszy na unowocześnienie polskiego wojska⁴⁵. Transformacja pokazała wyraźnie, że jest znacznie bardziej kompleksowym pojęciem w sensie teoretycznym i praktycznym. A przystąpienie do Paktu Północnoatlantyckiego było głównym motorem transformacji polskiego wojska⁴⁶.

⁴² *Zagregowane wnioski z konferencji Stowarzyszenia Euro-Atlantyckiego pt. „Czy przemysł wzmocni Armię?”*, która odbyła się 13 lutego 2013 r. w Warszawie, <http://www.sea.org.pl/?q=pl/node/903> [dostęp 29.12.2014].

⁴³ W. Lewandowski, op.cit., s. 182.

⁴⁴ F. Gałgor, *Siły Zbrojne RP...*, op.cit., s. 13.

⁴⁵ *Ibidem*, s. 13.

⁴⁶ Zob. J. Wolejszo, *Zarządzanie zmianą w organizacji wojskowej*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2006.

Budżet obronny w latach 1999–2014 odzwierciedlał pozytywny trend rozwojowy sił zbrojnych, dotyczący corocznego realnego jego wzrostu, w tym wzrostu nakładów na wydatki majątkowe. Wielkość wydatków obronnych pozwalała na osiągnięcie celów sił zbrojnych, realizację wymagań oraz zobowiązań na rzecz zdolności obronnych. Przez ostatnie 15 lat finansowanie obrony narodowej zapewniało pełne przygotowanie i utrzymanie gotowości sił wydzielonych do udziału w operacjach NATO, ONZ i koalicyjnych, a także przeznaczonych do zwalczania terroryzmu. Ponadto umożliwiało utrzymanie Polskich Kontyngentów Wojskowych w misjach poza granicami kraju oraz zabezpieczało płynne wdrożenie do eksploatacji nowego uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Mijające 15 lat na pewno nie było dla polskiej armii wyłącznie pasmem sukcesów, jednakże porównując dzisiejszą armię z tą z 1999 r., wyłania się obraz dobrze wykorzystanego czasu. Problemem są środki finansowe, ponieważ bezpieczeństwo kosztuje. Natomiast należy wyraźnie podkreślić wzrost bezpieczeństwa i znaczenia Polski na arenie międzynarodowej. Polska stała się wiarygodnym partnerem zarówno dla sojuszników, jak i państw trzecich. Nastąpiła konieczność dostosowania Sił Zbrojnych RP do standardów NATO. Od 1999 r. Polska wzięła udział w 13 misjach i operacjach sojuszniczych. Na terenie Polski, jako jedyne państwa przyjętego w 1999 r. do Sojuszu Północnoatlantyckiego, zlokalizowane zostały struktury dowodzenia. W Bydgoszczy ustanowiono dwa elementy Struktury Dowodzenia NATO: Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO (JFTC) oraz Dowództwo 3. Batalionu Łączności NATO (3 NSB). Dodatkowo w naszym kraju mają siedzibę powiązane z sojuszem struktury: Wielonarodowy Korpus Północ–Wschód (MNC NE) w Szczecinie, który jest elementem wojsk NATO, i Centrum Ekspertyz Policji Wojskowych NATO (MP COE) w Bydgoszczy. W wymienionych instytucjach oprócz Polaków służbę pełni około 170 oficerów z 22 państw sojuszu.

Profesjonalizacja i modernizacja techniczna to nie wszystko. Nastąpił ogromny wzrost zaangażowania w sprawy polskich weteranów powracających z misji poza granicami państwa. Odbiór społeczny uczestników misji jest zupełnie inny niż przed 1999 r. Weterani stali się widocznymi w społeczeństwie, są wspierani, cieszą się coraz większą estymą, czego efektem było otwarcie w Warszawie 21 grudnia 2014 r. Centrum Weterana Działań Poza Granicami Państwa⁴⁷. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa zapewnia uczestnikom misji wojskowych m.in. zaopatrzenie ortopedyczne, pomoc psychologiczną, pomoc w finansowaniu

⁴⁷ A. Korolczuk, *Spitsbergen zdobyty!*, http://www.dgw.wp.mil.pl/pl/1_1013.html [dostęp 29.12.2014].

nauki oraz uprawnienia pomocnicze⁴⁸. To kolejny sukces Wojska Polskiego i impuls do dalszej transformacji i dalszego rozwoju.

Bibliografia

- Budżet MON na rok 1999*, <http://zobacz.info/budzet-mon-na-rok-1999/>
- Bursztyński A., *Charakterystyka budżetu MON w latach 2001–2008*, „Zeszyty Naukowe Akademii Marynarki Wojennej” 2009, rok XLX, nr 3(178).
- Choroszy R., *25 lat transformacji*, <http://promilitaria21.org/fresh/showpage.php?pageID=252&idgtxe10=16181>
- Departament Polityki Zbrojeniowej MON, <http://www.dpz.wp.mil.pl/pl/30.html>
- Dmitruk T., *Budżet MON w 2015 roku*, <http://dziennikzbrojny.pl/artykuly/art,9,40,7914,inne,wydarzenia,budzet-mon-w-2015-roku>
- Doktryna Logistyczna Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej DD/4*, Sztab Generalny Wojska Polskiego, Generalny Zarząd Logistyki, Warszawa 2004.
- Dyrektywa Komitetu Wojskowego NATO MC 324/1 i 324/2 stosowana przez ACT (Allied Command Transformation) Operational Assessment of a NATO Response Force, <http://streitcouncil.org/uploads/PDF/Operational%20Assessment%20of%20NATO%20Response%20Force.pdf>
- Gągor F., *10 lat w NATO*, „Kwartalnik Bellona” 2009, nr 1, s. 7.
- Gągor F., *Siły Zbrojne RP po 10 latach członkostwa Polski w NATO*, „Armia” 2009, nr 3–4(13).
- Gocul M., *Siły Zbrojne w procesie przeobrażeń systemowych*, w: *Obywatel w mundurze. Aksjologiczny wymiar funkcjonowania nowoczesnych sił zbrojnych*, red. H. Spustek, Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki, Wrocław 2012.
- Gocul M., *Współczesne uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju Sił Zbrojnych RP*, „Kwartalnik Bellona” 2014, nr 1.
- Harmoza R., *O definicji uzbrojenia*, „Problemy Techniki Uzbrojenia” 2006, nr 35.
- Jaworski J., *Restrukturyzacja polskiego przemysłu zbrojeniowego*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu” 2006, nr 9.
- Koniec PHO*, http://www.altair.com.pl/news/view?news_id=11441
- Korolczuk A., *Spitsbergen zdobyty!*, http://www.dgw.wp.mil.pl/pl/1_1013.html
- Koziej S., *Kryzys a transformacja Sił Zbrojnych*, Siedlce 2009, http://www.koziej.pl/files/Siedlce_-_Kryzys_a_transformacja_SZ.doc

⁴⁸ DzU 2011, nr 205, poz. 1203.

- Lewandowski W., *Polski przemysłowy potencjał obronny w dobie konsolidacji*, „Bezpieczeństwo Narodowe” I – 2011, nr 17.
- MON: *dotychczasowe inwestycje NATO w Polsce warte 2,5 mld zł*, http://m.wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,117915,17255986,MON__dotychczasowe_inwestycje_NATO_w_Polsce_warte.html
- Ojrzanowski M., *Transformacja Polskich Sił Zbrojnych – miara sił na zamiary*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2012/2013.
- Paszkowski M., *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych jako przykład zmian w wielkich grupach społecznych*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2011, nr 19/III.
- Pawlisiak M., *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych a zmiany w systemie przygotowania specjalistów zabezpieczenia logistycznego*, „Systemy Logistyczne Wojsk” 2013, nr 39.
- Podstawowe informacje o budżecie MON na rok 2004*, MON, Departament Budżetowy, <http://archiwumbip.mon.gov.pl/print/39.html>
- Podstawowe informacje o budżecie MON na rok 2014*, MON, Departament Budżetowy, http://mon.gov.pl/z/pliki/dokumenty/rozne/2014/04/podstawowe_informacje_o_budziecie_resortu_ON_na_2014_r.pdf
- Polityczno-wojskowe implikacje członkostwa Polski w NATO z perspektywy 15-lecia obecności w strukturach Sojuszu*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/12066?t=-Polskie-wojsko-po-15-latach-w-NATO>
- Polska droga do NATO*, „Przegląd Rządowy” kwiecień 1999, nr 4(94), http://www.poprzedniastrona.premier.gov.pl/archiwum/7810_7965.htm
- Program Przebudowy i Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2001–2006 – Synteza*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2001.
- Przybył A., *Przystąpienie do NATO wymusiło na nas unowocześnienie armii*, <http://www.dziennikpolski24.pl/artykul/3362453,przystapienie-do-nato-wymusilo-na-nas-unowoczesnienie-armii,id,t.html?cookie=1>
- Stan profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP na przykładzie wybranych jednostek wojskowych*, Raport z kontroli nr P/10/086 Najwyższej Izby Kontroli, s. 20–21, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,3650, vp,4648.pdf>
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, <http://www.msz.gov.pl/resource/7d18e04d-8f23-4128-84b9-4f426346a112>
- Szeremietiew R., *Si vis pacem, para bellum*, http://www.szeremietiew.pl/ksiazki/RSZ_Si_vis_pacem.pdf
- Tomasz Siemoniak odchudza resort obrony*, <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/439795,Tomasz-Siemoniak-odchudza-resort-obrony>
- Ustawa z dnia 25 maja 2001 r. o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001–2006, DzU 2009, nr 76, poz. 804.

Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001–2006, DzU 2004, nr 107, poz. 1136.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, DzU 2009, nr 157, poz. 1240.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa, DzU 2013, nr 205, poz. 1203.

Wołęjszo J., *Zarządzanie zmianą w organizacji wojskowej*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2006.

Zagregowane wnioski z konferencji Stowarzyszenia Euro-Atlantyckiego pt. „Czy przemysł wzmocni Armię?”, która odbyła się 13 lutego 2013 r. w Warszawie, <http://www.sea.org.pl/?q=pl/node/903>

Zapis posiedzenia Komisji Obrony Narodowej z dnia 14 stycznia 2015 r., <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/biuletyn.xsp?documentId=5D9DF9C499F40111C1257DD2004FDF20&SessionID=DE2OLLFHA8>

Zarządzenie nr 40/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 11 listopada 2006 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej, <http://www.biuletyn.mon.gov.pl/pliki/File/Dz%20U%20MON%20Nr%2021.06.pdf>

Zespół Prasowy Sztabu Generalnego WP, *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych RP w Pytaniach i Odpowiedziach*, http://www.sgwp.wp.mil.pl/plik/file/informacje/Profesjonalizacja_Si_263%20_Zbrojnych%20_RP%20_w%20_Pytaniach_%20i_%20_Odpowiedziach1%29.pdf

The financial aspect of transformation of the Armed Forces of Poland between 1999–2014

The last decade of 20th century as well as last 15 years were two frames of time where armed forces went under major transformation. Since 1999 almost all fields of regulations in Polish Army has been changed: organizational culture, professionalization of staff, drafting of women, procedures, technologies, armament and training. In spite of the above, some changes are still under debate, concerning mainly organizational structures, economic and political conditioning of its functioning. Transformation in military aspect has a special meaning, and due to universal coverage it is interpret in many different ways. Colloquially transformation identifies change and alteration, therefore we can differentiate political or system transformation and on the other hand military or Armed Forces. The objective of this article is to describe transformation process of the Polish Armed Forces, since Poland became a member of the North Atlantic Treaty Organization, indication of important changes concerning professionalization, budget structure,

financing and military expenditures of the Ministry of National Defense, as well as analysis of technical modernization process.

Keywords: transformation, armed forces, defense budget, defense industry, NATO

Transformation de la force armée de la RP 1999–2014. Aspect financier

L'élément-clé du système de sécurité d'un Etat c'est la force armée. Durant les dernières 25 années on a observé deux étapes principales de la transformation du secteur militaire dont l'une concernait les années 1989–1999, où on avait formé la stratégie de la sécurité et l'autre concernait les années 1999–2014, où l'Armée Polonaise avait adapté les procédures et les standards de l'OTAN, en répondant simultanément aux besoins des alliés. Les années quatre-vingt dix du siècle précédent et aussi les dernières 15 années étaient la période des modifications sérieuses des forces armées, soumises aux transformations importantes avec d'autres structures de l'Etat et du système social. L'an 1999 a introduit un éventail des changements qui ont compris presque tous les champs du fonctionnement de l'Armée Polonaise: en ce qui concerne l'organisation, le professionnalisme des cadres, le service militaire des femmes, les procédures, les technologies, l'armement et la formation. Les discussions concernant les changements dans l'Armée sont toujours centrées sur les structures organisatrices et les conditions économiques et politiques du fonctionnement de l'Armée. La notion de la transformation par rapport à l'Armée a une importance exceptionnelle et elle est interprétée de différentes manières, vu son extension universelle. Généralement la transformation est comprise comme le changement et la métamorphose, donc on parle de la transformation politique, celle de régime, militaire ou celle de la force armée. Selon le temps, la place et le sujet en parlant, elle a de différentes significations ce qui entraîne souvent la pluralité des significations et l'aptitude d'être comprise d'une manière polyvalente. L'objectif de l'article consiste à présenter la transformation de l'Armée Polonaise ayant lieu du moment de l'accès à l'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord, à énumérer de plus grands changements concernant le professionnalisme, les structures budgétaires, le financement et les dépenses du Ministère de la Défense Nationale et à analyser le processus de modernisation technique en s'appuyant sur l'industrie polonaise de défense.

Mots-clés: la transformation, les forces armées, le budget de la défense, l'industrie de l'armement, l'OTAN

Преобразование вооруженных сил Польши в 1999–2014 гг. Финансовый аспект

Ключевым элементом системы государственной безопасности являются вооруженные силы. За последние 25 лет прошли два основных этапа военной трансформации. Первый, охватывающий период 1989–1999 гг., в котором была сформирована стратегия политики в области безопасности, и второй, в 1999–2014 гг., в котором польская армия приспособилась к процедурам и стандартам НАТО, одновременно выполняя свои обязательства союзника. Как 90-е гг. прошлого века, так и последние 15 лет были периодом серьезных изменений в вооруженных силах, которые, как и другие элементы государственной структуры и социальной системы, претерпели значительные преобразования. Начиная с 1999 года наблюдается целый ряд изменений, которые охватывают практически все сферы польской армии: организационную культуру, профессионализацию персонала, военную службу женщин, процедуры, технологии, оружие и подготовку. Дискуссии об изменениях в армии продолжаются, сосредоточиваясь на организационной структуре, а также экономических и политических обстоятельствах, связанных с ее функционированием. Концепция трансформации в отношении вооруженных сил имеет особенное значение и интерпретируется по-разному. Обычно трансформация отождествляется с изменениями и преобразованиями. Можно говорить как о политической или системной, так и о трансформации вооруженных сил. Цель данной статьи состоит в том, чтобы представить процесс трансформации польской армии с момента вступления в Организацию Североатлантического договора, указать основные изменения, связанные с ее профессионализацией, структурой бюджета, финансированием и расходами Министерства национальной обороны, а также анализ процесса технической модернизации, основанной на польской оборонной промышленности.

Ключевые слова: трансформация, вооруженные силы, военный бюджет, оборонная промышленность, НАТО